

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Plzni rozhodl samosoudkyní Mgr. Jaroslavou Křivánkovou ve věci

žalobce: M. K.
právně zastoupen JUDr. Anitou Pešulovou, advokátkou se sídlem
Rumunská 1798/1, 120 00 Praha 2

proti
žalované: Česká správa sociálního zabezpečení, IČ 00006963, sídlem Křížová
25, 225 08 Praha 5 (dále i ČSSZ),

v řízení o žalobě ze dne 27. 1. 2024 proti rozhodnutí žalované ze dne 4. 12. 2023, č. j. X. o
zvýšení starobního důchodu

takto:

- I. Žaloba se zamítá.
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení

Odůvodnění:

I.

Napadená rozhodnutí

1. Rozhodnutím ČSSZ č. j. X. ze dne 27. 9. 2023 žalovaný zastavil řízení o žádosti žalobce ze dne 17.5.2023 o zvýšení starobního důchodu zemřelého oprávněného, jímž byl jeho otec, A. K., nar. X., jenž zemřel dne X., s odůvodněním, že tato žádost je zjevně právně nepřípustná, neboť žalobce není účastníkem řízení ve smyslu § 27 správního řádu.

2. Žalobou napadeným rozhodnutím ze dne 4. 12. 2023 č.j. X. byly námitky žalobce proti tomuto rozhodnutí zamítnuty a napadené rozhodnutí potvrzeno s odůvodněním, že žalobce je procesním nástupcem A. K., který uplatnil žádost o přiznání starobního důchodu s mezinárodním prvkem s datem přiznání od vzniku nároku, avšak před dokončením řízení zemřel. Řízení o dávce bylo následně dokončeno s jeho právním nástupcem, žalobcem, a to rozhodnutím ze dne 7. 2. 2022, kterým vznikl zemřelému oprávněnému nárok na starobní důchod od 15. 3. 2007. Protože zemřelý oprávněný vykonával výdělečnou činnost i po datu přiznání starobního důchodu, požádal žalobce o zvýšení starobního důchodu oprávněného podle § 34 odst. 4 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“). Žalovaný vyhodnotil vydáním napadeného usnesení ze dne 27.9.2023 žádost jako právně nepřipustnou podle § 66 odst. 1 písm. b) správního řádu s tím, že řízení s procesními nástupci zemřelých oprávněných ve smyslu § 63 zákona o důchodovém pojištění nelze aplikovat ve smyslu rozšiřování původního předmětu řízení, kdy se dispoziční právo procesního nástupce týká pouze možnosti zpětvzetí celé původní žádosti nebo její části, nikoli však podání nové žádosti, kdy by procesní nástupce rozšiřoval svůj nárok nad rámec původního řízení a nároku z něj vyplývajícího. Řízení o zvýšení starobního důchodu podle § 34 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění je zahajováno výlučně na žádost oprávněného poživatele starobního důchodu. Vzhledem k tomu, že zemřelý oprávněný v původní žádosti požadoval pouze přiznání starobního důchodu, jde žádost procesního nástupce o jeho zvýšení podle § 34 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění zjevně nad rámec původního petitu a je tedy zjevně právně nepřipustná. K odkazu žalobce na odůvodnění rozsudku KS v Plzni č.j. 17 Ad 28/2022–36 ze dne 17.3.2023, v němž je v bodě 14 uvedena interpretace § 34 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění, žalovaný konstatoval, že obsah odůvodnění není právně závazný, nevyslovil-li v něm soud závazný právní názor, což se nestalo.

II.

Žaloba

3. Včasnou žalobou ze dne 17. 1. 2024 doručenou zdejšímu soudu dne 5. 2. 2024 se žalobce domáhal přezkoumání rozhodnutí žalované ze dne 4. 12. 2023 č.j. X. Žalobu odůvodnil tím, že rozhodnutí považuje za nezákonné. Odkázal na to, že v řízení před Krajským soudem v Plzni vedeném pod sp.zn. 17 Ad 28/2022 soud v bodě 14 rozsudku uvedl, že z ust. § 34 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění vyplývá, že lze zohlednit i po přiznání nároku na starobní důchod okolnost, že žalobce v dalších letech pracoval, a na základě toho může být zvýšena procentní výměra starobního důchodu o částku vypočtenou podle pravidel uvedených v tomto ustanovení s tím, že taková úprava výše důchodu je možná pouze na žádost oprávněné osoby, a je proto na žalobci, jakožto právním nástupci za zemřelého otce, zda se rozhodne žádost podle § 34 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění podat. Právě na základě tohoto právního názoru žalobce žádost podle § 34 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění, jež je předmětem tohoto řízení, podal. Žalovaná však uvedený závěr soudu odmítla s odůvodněním, že žádost je oprávněn podat pouze zemřelý, neboť šlo o nárok na důchodovou dávku, jež se projednávala až po smrti pojištěnce a takovou žádost proto žalobce nemohl podat. Pokud bylo ve správních řízeních přiznáno žalobci právní nástupnictví rozhodnutím Ministerstva práce a sociálních věcí č.j. MPSV-2020/246753-710/1 ze dne 22.3.2021, pak měl možnost podat i tuto další žádost, jež se týká stejného nároku, tedy nároku na starobní důchod. S tímto výkladem se ztotožnil i

soud v uvedeném rozhodnutí. Žalobce považuje žalobou napadené rozhodnutí za nepřezkoumatelné, neboť chybí jakékoliv úvahy či odkazy na zákonná ustanovení ohledně toho, z jakého důvodu nepovažují správní orgány žalobce, jakožto syna zemřelého, za účastníka řízení v jeho důchodové věci. Postup žalované, která jej nyní odmítá považovat za účastníka řízení, považuje za rozporný se základními zásadami správního řízení, má zato, že žalovaná připustila restriktivní a formalistický výklad zákonných ustanovení bez přihlédnutí k okolnostem daného případu. Situace žalobce byla natolik specifická, že je na místě posoudit, zda v jeho případě nedošlo k hrubému zkreslení smyslu právní úpravy, jakož i základních zásad správního řízení, jež zakládá nezákonnost napadeného rozhodnutí. Žalovaná nerespektovala legitimní očekávání žalobce, v důsledku čehož vznikla situace, jež je zjevně nespravedlivá. Žalovaná nepřihlédla ke konkrétním okolnostem případu, právní úpravu na jeho situaci aplikovala neflexibilně, formalisticky a nešetřila jeho práva nabytá v dobré víře, v níž jej ještě posilovala. Žalovaná neužila svých pravomocí jen pro účely stanovené zákonem, neboť postupovala v rozporu s direktivou pomáhat účastníkům řízení a k žalobci se nezachovala vstřícně, neboť na jeho výslovný dotaz poradila jinak, než později rozhodla.

III.

Vyjádření žalované k žalobě

4. Žalovaná dne 6. 3. 2024 ve svém vyjádření k žalobě shrnula dosavadní vývoj správního řízení a odkázala na ustanovení § 27 odst. 1 písm. b) správního řádu, dle něhož jsou účastníky též další dotčené osoby, pokud mohou být rozhodnutím přímo dotčeny ve svých právech nebo povinnostech. Podle odst. 3 uvedeného ustanovení jsou účastníky rovněž osoby, o nichž to stanoví zvláštní zákon. Nestanoví-li tento jinak, mají postavení účastníků podle odst. 2, ledaže má rozhodnutí založit, změnit nebo zrušit právo nebo povinnost nebo prohlásit, že právo nebo povinnost mají anebo nemají, v tom případě mají postavení účastníků podle odst. 1. Žalovaný dále odkázal na ustanovení § 66 odst. 1 správního řádu, dle něhož správní orgán řízení o žádosti zastaví, jestliže byla podána žádost zjevně právně nepřípustná. Dle ust. § 63 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění zemřel-li oprávněný po zahájení řízení o přiznání důchodu nebo jeho výplaty anebo řízení o změně výše důchodu, vstupují do řízení a nabývají nárok na částky důchodu, jež by náležely oprávněnému za jeho života, postupně manžel/ka a vlastní nebo osvojené děti oprávněného. Je tedy zřejmé, že přechod nároku na osoby v něm vyjmenované přichází v úvahu jen v případě nároků na dávku uplatněných pojištěncem vůči plátcí důchodu. Práva a povinnosti pojištěnců vyplývající z předpisů o důchodovém pojištění jsou veřejnoprávní povahy a nelze na ně bez dalšího aplikovat obecnou (občanskoprávní) úpravu, nelze je převést ani postoupit na třetí osobu a přechod práv je možný pouze v případech zvlášť upravených těmito veřejnoprávními předpisy. Tak je tomu i v posuzované věci, kdy oprávněný zemřel a řízení ve věci jeho starobního důchodu bylo dokončeno s jeho procesním nástupcem – žalobcem – rozhodnutím o námitkách ze dne 17. 6. 2022, č.j. X. Žaloba proti tomuto rozhodnutí byla rozsudkem Krajského soudu v Plzni ze dne 17.3.2023 č.j. 17 Ad 28/2022-36 zamítnuta, přičemž interpretace ustanovení § 34 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění uvedená v bodě 14 odůvodnění rozhodnutí stejně tak jako celý obsah odůvodnění není právně závazný, neboť soud nevyslovil, že se jedná o závazný právní názor.
5. Žalovaná uvedla, že řízení s procesními nástupci dle § 63 zákona o důchodovém pojištění nelze aplikovat ve smyslu rozšiřování předmětu řízení, kdy dispoziční právo procesního

nástupce se týká toliko zpětvzetí celé nebo části žádosti a nikoli podání žádosti nové, čímž by procesní nástupce rozšiřoval svůj nárok nad rámec původního řízení a nároku z něj vyplývajícího.

6. Jako nedůvodnou žalovaná hodnotí námitku nezákonnosti a nepřezkoumatelnosti žalobou napadeného rozhodnutí o námitkách a v té souvislosti žalovaná odkázala na rozsudek NSS ze dne 8.7.2011, č.j. 3 Ads 47/2011-82 zabývající se dopady nesrozumitelnosti správního rozhodnutí a dále na rozsudek NSS ze dne 18.7.2019, č.j. 4 Ads 275/2017-42, dle něhož soudy nemají povinnost reagovat na každou dílčí argumentaci a tu rozsáhle vyvracet, neboť jejich úkolem je vypořádat se s obsahem a smyslem žalobní argumentace, přičemž toto lze dle názoru žalované vztáhnout i na správní rozhodnutí. Žalovaná uvedla, že s ohledem na uvedené nadále na svém rozhodnutí trvá a navrhl, aby žaloba byla jako nedůvodná zamítnuta.

IV.

Posouzení věci soudem

7. S ohledem na to, že se účastníci ve stanovené lhůtě nevyjádřili, zda souhlasí s rozhodnutím věci bez jednání, byl jejich souhlas s takovým postupem dle § 50 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb. s.ř.s. ve znění pozdějších předpisů presumován. Vzhledem k tomu, že soud pro nařízení jednání neshledal důvod, rozhodl o žalobě bez jednání.
8. V souladu s § 75 odst. 1, 2 s. ř. s. vycházel soud při přezkoumání napadeného rozhodnutí ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu, a napadené rozhodnutí přezkoumal v mezích žalobních bodů uplatněných v žalobě a dospěl k závěru, že žaloba není důvodná.

V.

Rozhodnutí soudu

9. Žalobce se podanou žalobou domáhal zrušení rozhodnutí žalovaného, jímž byly zamítnuty námitky proti rozhodnutí ČSSZ č.j. X. ze dne 27.9.2023 a toto rozhodnutí bylo potvrzeno. Prvostupňovým rozhodnutím bylo zastaveno řízení o žádosti žalobce o zvýšení starobního důchodu zemřelého oprávněného s odůvodněním, že tato žádost je zjevně právně nepřípustná, neboť žalobce není dle ust. § 27 zákona č. 500/2004, správní řád, účastníkem řízení.
10. Z obsahu správního spisu žalované soud zjistil, že tento odpovídá popisu správního řízení žalovaným v jeho vyjádření ze dne 6. 3. 2024. Z tohoto vyplývá, že A. K., otec žalobce, uplatnil dne 19. 3. 2015 žádost o přiznání starobního důchodu s tím, že žádá, aby byl důchod včetně výplaty přiznán od vzniku nároku. Vzhledem k tomu, že oprávněný nezískal v ČR potřebnou dobu pojištění, nárok na český starobní důchod mu nevznikl a jeho žádost byla rozhodnutím ze dne 9. 12. 2015 č. j. X. zamítnuta pro nesplnění podmínek § 28 zákona o důchodovém pojištění s přihlédnutím ke smlouvě mezi ČR a státem Izrael o sociálním zabezpečení č. 73/2022 Sb. m.s. Následně rozhodnutím ze dne 15. 11. 2017 č.j. X., jež nabylo právní moci dne 16. 1. 2018, žalovaná zamítla námitky oprávněného proti uvedenému rozhodnutí a toto potvrdila.
11. Z lékařské zprávy Nemocnice Ostrov ze dne 29. 11. 2017 vyplynulo, že oprávněný v té době nebyl schopen slovní ani písemné komunikace, nebyl schopen právních úkonů.

12. Po úmrtí oprávněného, k němuž došlo dne X. se žalobce obrátil dne 13.3.2018 na žalovaného s tím, že vstupuje do řízení pro dávku důchodového pojištění oprávněného, je jeho jediným dědicem, přičemž s ním žil ve společné domácnosti. Předložil pracovní knížku oprávněného a dopis od Ruského velvyslanectví, vyjádřil nesouhlas se zamítnutím žádosti o starobní důchod a požádal o pokračování v řízení o jeho přiznání.
13. Usnesením žalovaného č. j. X. ze dne 3. 11. 2020 bylo rozhodnuto, že žalobce není účastníkem řízení v důchodové záležitosti oprávněného. Proti tomuto usnesení podal žalobce odvolání, o němž bylo rozhodnuto MPSV rozhodnutím č. j. MPSV-2020/246753-710/1 ze dne 22. 3. 2021 tak, že se usnesení zrušuje a věc se vrací žalovanému k novému projednání. s odůvodněním, že s ohledem na specifické okolnosti spočívající v neschopnosti oprávněného seznámit se s obsahem jemu doručovaného rozhodnutí (ze dne 15. 11. 2017 o jím podaných námitkách proti rozhodnutí ze dne 9. 12. 2015), danou jeho nepříznivým zdravotním stavem, nelze rozhodnutí o námitkách považovat za doručené oprávněnému a z tohoto důvodu nelze řízení o námitkách považovat za ukončené za jeho života, přičemž doložku právní moci uvedeného usnesení s datem 16. 1. 2018, kdy bylo převzato zmocněncem žalobce, je třeba považovat za správně vyznačenou a žalobci jakožto právnímu nástupci svědčí oprávnění domáhat se nápravy původního rozhodnutí a řízení o přiznání starobního důchodu tak bude dokončeno s žalobcem jakožto procesním nástupcem oprávněného.
14. Rozhodnutím žalovaného č.j. X. ze dne 7. 2. 2022 bylo rozhodnuto, že oprávněnému vznikl od 15. 3. 2007 nárok na starobní důchod v měsíční výši 58 Kč, základní výměra důchodu v plné výši činí 1 700 Kč, přičemž jeho výše se v částkách a obdobích uvedených v rozhodnutí zvyšovala postupně až na částku 90 Kč měsíčně od ledna 2017 s tím, že základní výměra důchodu v plné výši činí 2 550 Kč měsíčně, celková výše doplatku důchodu za období od 19.3.2010 do 21.12.2017 činí 7 676 Kč. Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce námitky, jež byly rozhodnutím žalovaného ze dne 17.6.2022 č.j. X. zamítnuty a napadené rozhodnutí bylo potvrzeno. Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce žalobu, jež byla zamítnuta rozsudkem zdejšího soudu ze dne 17. 3. 2023 č.j. 17 Ad 28/2022-36. V odůvodnění tohoto rozhodnutí soud m.j. konstatoval s odkazem na ust. § 34 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění, že je na žalobci jakožto právním nástupci za oprávněného – zemřelého otce – zda se rozhodne žádost o zvýšení procentní výměry starobního důchodu podat.
15. Žalobce v reakci na uvedené konstatování podal dne 17.5.2023 žádost o zvýšení starobního důchodu s odůvodněním, že oprávněný po přiznání starobního důchodu vykonával výdělečnou činnost dle ust. § 34 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění. O této žádosti bylo rozhodnuto usnesením žalovaného ze dne 27.9.2023 tak, že řízení bylo zastaveno dle § 66 odst. 1 písm. b) správního řádu s tím, že byla podána žádost zjevně právně nepřipustná s ohledem na to, že žalobce není účastníkem řízení dle § 27 správního řádu. O následně žalobcem podaných námitkách bylo rozhodnuto žalobou napadeným rozhodnutím č.j. X. ze dne 4.12.2023
16. Dle § 34 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění *„Výše procentní výměry starobního důchodu stanovená podle odst. 1 se na žádost zvyšuje pojištěnci, který splnil podmínky nároku na starobní důchod podle § 29 odst. 1 nebo § 29 odst. 3 písm. a) a po vzniku nároku na tento důchod vykonával výdělečnou činnost a pobíral přitom starobní důchod v plné výši, za každých 360 kalendářních dnů této výdělečné činnosti o 0,4 % výpočtového základu.*
17. Dle ust. § 63 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění *„Zemřel-li oprávněný po zahájení*

řízení o přiznání důchodu nebo jeho výplaty anebo řízení o změně výše důchodu, vstupují do řízení a nabývají nárok na část důchodu, které by náležely oprávněnému za jeho života, postupně manžel (manželka) a vlastní nebo osvojené děti oprávněného.“

18. V posuzované věci podal oprávněný, jenž byl otcem žalobce, dne 19. 3. 2015 žádost o starobní důchod, přičemž řízení o jeho žádosti bylo pravomocně skončeno po jeho úmrtí, k němuž došlo dne 21. 12. 2017. Původní závěr žalované o tom, že k pravomocnému skončení řízení došlo, s ohledem na fikci doručení, ještě za života oprávněného, byl vyvrácen ve správním spise založenou zprávou ošetřujícího lékaře oprávněného, z něhož vyplynulo, že v době doručování rozhodnutí žalované o námitkách podaných v rámci řízení o přiznání starobního důchodu, nebyl schopen jakékoli komunikace ani právních úkonů. Z tohoto důvodu bylo v řízení o přiznání starobního důchodu nadále pokračováno s žalobcem jakožto jeho procesním nástupcem. Pokud žalobce následně podal žádost o zvýšení starobního důchodu v souvislosti s výkonem výdělečné činnosti oprávněného, pak žalovaný postupoval správně, pokud řízení zastavil s odůvodněním, že tato žádost je nepřipustná. Je třeba konstatovat, že ustanovení § 34 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění výslovně nestanoví, kdo je oprávněn žádost o zvýšení důchodu podat. Lze však dovodit, že žalobce skutečně není účastníkem uvedeného typu řízení, a to z důvodu, že se jedná o osobní nárok, který zanikl smrtí oprávněného, neboť žádost o něj může podat pouze samotný oprávněný, jímž je výlučně poživatel starobního důchodu za svého života. Pokud by k podání takového návrhu oprávněným došlo, pak by v řízení bylo po jeho následné smrti v souladu s ust. § 63 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění pokračováno s jeho procesním nástupcem, na něhož by uplatněný nárok přešel, tak jako se tomu stalo v případě řízení o přiznání starobního důchodu. Oprávněný však žádost o zvýšení svého starobního důchodu za svého života nepodal a z tohoto důvodu postupoval žalovaný správně, pokud řízení zastavil. Pokračování v řízení s procesními nástupci zemřelých oprávněných ve smyslu § 63 zákona o důchodovém pojištění nelze aplikovat ve smyslu rozšiřování původního předmětu řízení, neboť dispoziční právo procesního nástupce se týká pouze možnosti zpětvzetí celé původní žádosti nebo její části, nikoli však podání nové žádosti, kdy by procesní nástupce rozšiřoval svůj nárok nad rámec původního řízení a nároku z něj vyplývajícího. Byl-li by přijat opačný názor, pak by bylo možno, ad absurdum, dovodit, že i k podání samotné žádosti o přiznání starobního důchodu je oprávněna jiná osoba než zemřelý oprávněný. Soud si je zároveň vědom skutečnosti, že žalobce uvedenou žádost podal v dobré víře v reakci na odůvodnění rozhodnutí zdejšího soudu, v němž bylo konstatováno, že je na žalobci, jakožto právním nástupci za zemřelého otce, zda se rozhodne žádost o zvýšení důchodu podat. S ohledem na shora uvedené je však zřejmé, že se jedná o nesprávný právní názor, a pokud žalovaná namítá, že tímto odůvodněním soudního rozhodnutí, jímž nebyl vysloven závazný právní závěr, není vázána, pak postupuje v souladu se zákonem.
19. Soud proto z uvedených důvodů poté, co věc projednal, žalobu v souladu s ust. § 78 odst. 7 s. ř. s. zamítl.
20. O náhradě nákladů řízení (výrok II. rozsudku) bylo rozhodnuto dle § 60 odst. 1 s. ř. s. věta první, podle něhož má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Úspěšné žalované však nad rámec běžné úřední činnosti žádné náklady nevznikly, a z tohoto důvodu soud rozhodl tak, že žádný z účastníků nemá na náhradu nákladů řízení právo.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat do dvou týdnů po jeho doručení kasační stížnost u Nejvyššího správního soudu se sídlem Moravské náměstí 6, 657 40 Brno, který o kasační stížnosti rozhoduje. Lhůta je zachována, byla-li kasační stížnost podána u Krajského soudu v Plzni (§ 12 odst. 1, § 102, § 106 odst. 2 a 4 s. ř. s.).

Plzeň 10. 9. 2024

Mgr. Jaroslava Křivánková v.r.
samosoudkyně